

*Є. Кубик,
студентка,
Т. Глазунова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

ДІАЛОГІЧНЕ МОВЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Комунікація є найважливішим аспектом мовлення. Вона не тільки дозволяє учням передати необхідне повідомлення конкретній аудиторії, а також є засобом побудови відносин, сприяє встановленню та захисту культури та цінностей. Нині існує велика кількість стратегій, спрямованих на розвиток мовлення іноземною мовою, тому вибір відповідних та найкорисніших прийомів являє собою вагомую процедуру, на яку вчителі зобов'язані звернути увагу під час планування уроків.

Ефективна мовленнєва діяльність повинна не лише сприяти запам'ятовуванню матеріалу, але й використовувати отримані знання у реальному спілкуванні поза класом. Необхідно відзначити, що під час навчання мовленнєвої діяльності іноземною мовою найчастіше використовуються діалоги. Зазвичай у процесі діалогічного мовлення беруть участь два учні, завдання яких полягає у проведенні короткої бесіди відповідно до вказівок вчителя [4: 201].

Діалогічне мовлення - це процес комунікативної взаємодії двох або більше учасників спілкування. У межах мовного акту кожен учасник виступає як слухач і відповідач. Серед комунікативних функцій мовлення діалогу є запит інформації - інформаційне повідомлення; пропозиція (запит, наказ, порада) - прийняття чи неприйняття запропонованого; обмін припущеннями, думками, враженнями; взаємне переконання; аргументи, вибачення та подяка.

Слід зауважити, що діалогічне мовлення має бути вмотивованим, тобто необхідно створити комфортні умови для учнів, щоб вони могли не тільки висловити власні думки, а й обговорити їх. Сприятлива атмосфера та дружні стосунки під час уроку можуть збільшити інтерес та вмотивувати до спілкування. У процесі навчання найбільш цікавими є ситуації, які спонукають до розмови, саме тому вчителі іноземних мов повинні спеціально створювати комунікативну ситуацію, моделюючи природну, щоб залучити учнів до спілкування. Серед компонентів комунікативних ситуацій є учасники спілкування та їх відносини (суб'єкти спілкування); об'єкти (теми) розмови; відносини суб'єкта чи предметів до теми розмови та умови мовленнєвого акту (час та місце).

Справжній діалог передбачає вираження емоцій, які надають йому природного характеру. Діалогічне мовлення може бути спонтанним, або запланованим. Під час спонтанного діалогу обмін репліками передбачає непередбачуваність мовленнєвих актів, тому потрібен високий рівень автоматизму та готовність використовувати мовленнєвий матеріал. Обмін репліками не може відбуватися без взаєморозуміння, він передбачає наявність автоматизованих навичок слухання та мовлення, необхідних співрозмовникам в процесі мовленнєвої діяльності. Існують різні способи навчання мовлення діалогу. Один із способів починається з уважного слухання зразка діалогу з наступною його варіацією, та створенням власних діалогів в аналогічній ситуації спілкування.

Інакше кажучи, система мовленнєвих вправ діалогічного мовлення складається з трьох основних етапів: I - початковий етап, на якому відбувається ознайомлення із зразком; II – керована практика у мовленні, де відбувається автоматизація умінь та навичок діалогічного мовлення; III - останній, творчий, в процесі якого, учні мають змогу застосувати сформовані навички та уміння під час створення власного діалогу [3: 40-41].

Основним завданням вчителя є навчити учнів вживати функціональні покажчики - фрази, необхідні для спілкування зі співрозмовником, при вираженні певних комунікативних функцій. Наприклад: дізнатися думку співрозмовника та висловити свою, запропонувати що-небудь, подякувати та вибачитися. Їх можна використовувати в діалогах, групових бесідах, в різних реальних ситуаціях.

Формування та розвиток діалогічної компетентності в учнів загальноосвітньої школи відбувається в навчальній комунікації. Спочатку можливий комунікативний досвід учнів на рідній мові. За допомогою учителя, використовуючи формули спілкування, учні складають діалогічні єдності та мікродіалоги, які потім поєднуються у більш розширені діалоги.

У процесі діалогічного мовлення слід підтримувати зворотній зв'язок: учень, який промовляє вираз чи фразу, отримує відповідь від співрозмовника. Зрозуміло, що діалогічне мовлення має свої особливості щодо підбору, оформлення та функціональної спрямованості використання мовного матеріалу. Так, для нього характерним є вживання вступних слів, вигуків, мовних кліше, виразів, що відображають реакцію, відповідають на отриману інформацію, заперечують або підтверджують висловлену думку, виражають сумнів, подив, побажання та вдячність. Для діалогу також є характерним широке використання екстралінгвістичних засобів вираження думки: жестів, міміки, вказівок на навколишні предмети. Поєднання у мовленні мовного та екстралінгвістичного спілкування є ознакою ситуативності. Ситуація -

сукупність обставин та умов, що створюються, для полегшення спілкування цільовою мовою [1: 92].

При постійному використанні діалогів під час уроків розвиваються комунікативні здібності та активність. З часом учні, не вагаючись, вступають у розмову та задають різноманітні питання. Якщо учні намагаються самостійно сформулювати своє висловлювання, відбувається процес розвитку мовленнєвої діяльності. Навчання діалогічного мовлення сприяє зростанню інтересу студентів до вивчення мови. Щоб підтримати цей інтерес, вчителю слід створювати необхідні умови для практики усного мовлення [2: 32].

Отже, провідною метою у процесі викладання іноземних мов у загальноосвітній школі є комунікативна мета, яка і визначає весь навчальний процес. Однією з основних форм спілкування є діалогічне мовлення. Попри те, що діалогічне мовлення складніше монологічного, під час навчання мовленнєвої компетентності учнів слід віддати перевагу діалогічному. Адже саме крізь призму діалогу відпрацьовуються і запам'ятовуються окремі мовленнєві зразки – кліше та цілі структури, які використовуються потім під час монологічного мовлення [1: 93].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Агаева, О. В. Обучение диалогической речи на уроках английского языка / О. В. Агаева. — Текст : непосредственный // Актуальные задачи педагогики : материалы I Междунар. науч. конф. (г. Чита, декабрь 2011 г.). — Чита : Издательство Молодой ученый, 2011. - 92-94 с.

2. Кіргусєва Р. А. Практичні аспекти навчання іноземної мови в педагогічному процесі//Педагогічні науки, випуск №7 (49) частина, 2016. - 31-33 с.

3. Ніколаєва С.Ю., Шерстюк О.М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. // Іноземні мови, 2002. - № 1. – 9 – 46 с.

4. Paulikova Klaudia. Teaching speaking through dialogues, discussions//Slavonic Pedagogical Studies Journal, volume 7, issue1, 2018. - 201-2014 с.